

Knelpunten passend onderwijs in het MBO

Brandbrief van ouders/leerlingen

De afgelopen maanden heeft Netwerk Ouderinitiatieven zich verdiept in passend onderwijs in het Middelbaar Beroeps Onderwijs. De aanleiding daarvoor waren alarmerende berichten van ouders en hun ervaringen. Er is hiervoor verder gesproken met mensen uit het MBO en de re-integratiesector. Centraal hierin staan de leerlingen met een beperking en/of leerbelemmering, jongeren die gebaat zijn bij passend onderwijs. Dat hier vooral de knelpunten genoemd worden, maakt mogelijk onvoldoende duidelijk dat MBO-scholen over het algemeen zich naar kunnen inspannen om goed onderwijs te realiseren ook voor deze groep. Dit schrijven moet allerm minst opgevat worden als kritiek op de kwaliteit van het onderwijs of de inzet van medewerkers en docenten.

De in de gesprekken gesignaleerde knelpunten geven we in dit schrijven weer:

1. geen aandacht voor ontwikkeling
2. organisatorische ondeskundigheid
3. inhoudelijke ondeskundigheid
4. geen ouderbetrokkenheid
5. beleidsvrijheid ROC's
6. geen dekkend aanbod
7. afrekensystematiek VSV
8. regels zonder ruimte voor maatwerk

Voordat we deze knelpunten verder uitwerken spreken we nadrukkelijk de wens uit om, als ouders, samen met alle betrokken partijen ook in het MBO passend onderwijs te realiseren. Het zou een gemiste kans zijn wanneer in het sluitstuk van het onderwijs voor onze kinderen alsnog belemmeringen optreden. Na alle investeringen die in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs zijn gedaan door alle partijen om te zorgen dat kwetsbare kinderen/jongeren zich zo goed mogelijk ontwikkelen, passend bij hun mogelijkheden en capaciteiten, is het kunnen behalen van een beroepsopleiding de kroon op een succesvolle schoolloopbaan. En tevens een goed uitgangspunt om te starten op de arbeidsmarkt.

ad 1 geen aandacht voor ontwikkeling

Wanneer ouders van kinderen met ondersteuningsbehoeften zich jarenlang hebben ingespannen om hun kind tot en met het voorgezet onderwijs te brengen, blijkt de overstap naar het MBO ondanks dat toch niet mogelijk. In het basis- en voortgezet onderwijs is steeds meer begrip voor missende vaardigheden. Sterker nog, men organiseert de ondersteuning navenant met de intentie kinderen op hun eigen cognitieve niveau mee te laten komen. Veel van deze jongeren komen zo met een relatieve achterstand in vaardigheden bij het beroepsonderwijs. Deze aansluiting stagneert vervolgens. Om toegelaten te worden, worden de vaardigheden op dat moment negatief gebruikt in het aannamebeleid. Te vaak wordt ervan uitgegaan dat na het voortgezet onderwijs het ontwikkelingsplafond van deze jongeren al is bereikt. Deze jongeren krijgen dus geen kans om gedurende hun MBO- loopbaan zich verder in hun vaardigheden de ontwikkelen. De ontwikkelingsmogelijkheden van jongeren om zich in de richting van een specifiek beroep te ontwikkelen, worden niet meegenomen. Zij worden afgerekend op hun huidige handicap en/of beperkingen.

ad 2 organisatorische ondeskundigheid

Ouders signaleren onvolkomenheden in de organisatie van zorgverlening in het MBO:

- Handelingsplan ontbreekt of komt pas lang nadat met de opleiding begonnen is ondanks de wettelijke verplichting daartoe en het toezicht van de onderwijsinspectie daarop.
- Ouders spannen zich in om de, tijdens de onderwijsloopbaan van hun kinderen, opgedane inzichten bij de start van een MBO- opleiding zo snel en zo goed mogelijk over te dragen en daarover afspraken te maken. Veel ouders stellen na verloop van tijd vast dat gemaakte afspraken niet zijn nagekomen en dat handreikingen worden vergeten. Een gespreksverslag (desnoods kort) is een zeldzaamheid.
- Wanneer een MBO-instelling het risico op voortijdig schoolverlaten signaleert, worden incidenten met leerlingen misbruikt om aan te tonen het de betreffende leerling structureel niet zou slagen. Oorzaak-gevolg analyses deugen in zo'n situatie dan niet.
- Bij aanvang van het studiejaar is nog geen ambulante begeleider bekend. Oorzaak is dat werkwijzen van REC's en instellingen niet op elkaar aansluiten.

ad 3 inhoudelijke ondeskundigheid

Ouders ervaren ondeskundigheid bij docenten. Verklaarbaar omdat het in deze onderwijssector in veel gevallen gaat om prima vakmensen die vanuit de praktijkervaring op hun vakgebied het onderwijs verzorgen. Een gevoel voor individuele behoeften van leerlingen is niet vanzelfsprekend. Het zijn veelal mensen die uit de praktijk afkomstig zijn, zonder uitgebreide pedagogisch-didactische scholing. Ouders verwachten dat het MBO daarom passende maatregelen neemt om de zorg- en ondersteuningsstructuur extra te verstevigen ten opzichte van basis- en voortgezet onderwijs. Dat blijkt echter niet het geval.

ad 4 geen ouderbetrokkenheid

Een recent gepubliceerd onderzoek van het sociaal cultureel planbureau bevestigt het beeld dat ouders in het middelbaar beroepsonderwijs nauwelijks betrokken zijn. Het onderzoek spitst zich echter niet toe op de ouderbetrokkenheid die er veelal wel is. Zeker rond de meeste jongeren met een beperking of leerbelemmering in het MBO, willen ouders graag betrokken zijn en worden. Ook wanneer hun kind 18+ is.

De ouderbetrokkenheid is veelal eenrichtingsverkeer. Ouders worden vanuit de opleiding niet actief genoeg betrokken of geïnformeerd. Met als gevolg dat ouders voor voldongen feiten komen te staan. De gebrekkige organisatie (zie ad 1) werkt een goede ouderbetrokkenheid dan ook niet in de hand.

ad 5 beleidsvrijheid

Leerlingen die uitvallen op het MBO kunnen soms terecht bij re-integratie-instellingen. Deze instellingen signaleren dat MBO-instellingen zich erg weinig inzetten voor (onze) doelgroep-jongeren. Beleidsmatig zou het ondersteunen van leerlingen met handicaps als van ondergeschikt belang worden geacht omdat het gaat om kleine aantallen. De opvatting is: "Als we ze buiten de poort weten te houden, dan hoeven we er ook maar beperkt aandacht aan te besteden." Uit uitspraken van betrokken ROC medewerkers begrijpen ouders dat onderwijsinstellingen volledige vrijheid hebben om te bepalen welke inzet ze al dan niet leveren. Als het beroep dat op ondersteuning wordt gedaan de eigen norm overschrijdt, wordt de belasting als onevenredig groot bestempeld.

ad 6 geen dekkend aanbod

Tussen de gangbare mogelijkheden van ROC's en wat bijvoorbeeld een REA-college kan aanbieden met UWV- middelen, zit een gat. Het REA-college is voor leerlingen die geen volledige beroepsopleiding kunnen volgen door een handicap of leerbelemmering. Veel leerlingen die wel een reguliere beroepsopleiding zouden kunnen volgen, worden, door de in deze notitie genoemde knelpunten, daarin belemmerd. Er vallen zo jongeren tussen wal en schip, vaak met een levenslange uitkering in het verschiet.

ad 7 afrekensystematiek Voortijdig Schoolverlaters (VSV)

ROC's krijgen naar rato van het aantal vroegtijdig schoolverlaters (zonder startkwalificatie) een korting op de bekostiging opgelegd. Als gevolg hiervan worden leerlingen met ondersteuningsbehoeften moeizaam of niet toegelaten tot het MBO. Zeker waar het gaat om opleidingen waarbij het stereotype beeld van een beperking volgens de intakemedewerker niet zou passen bij het beroep waarvoor wordt opgeleid. Ouders ervaren dat instellingen beperkingen over één kam scheren. 'Liever geen risico dan een risico.' Ook ervaren ouders dat jongeren gaandeweg hun opleiding gedwongen naar lagere niveaus worden geplaatst.

NB: Naar verluid gaat de VSV- afrekensystematiek binnenkort veranderen. De verwachting is dat men bij ROC's nog selectiever wordt. ROC's voorspellen dat de toename van MBO- leerlingen met een beperking, die de afgelopen jaren zichtbaar is geworden, zal omslaan in een daling. Overigens merken ouders dat VO scholen en MBO- instellingen elkaar inseinen als ingewikkelde leerlingen zich aanmelden. Er zijn situaties bekend dat instellingen daarna bewust aanmeldingen negeren. Ook in de top 5 van beste MBO instellingen in Nederland.

ad 8 regels zonder ruimte voor maatwerk

Per opleiding is in een kwalificatiedossier nauwkeurig vastgelegd wat een leerling moet kunnen om een diploma te krijgen. Bij de samenstelling van kwalificatiedossiers is geen rekening gehouden met jongeren met beperkingen. Ook zij moeten 100% aan de vereisten voldoen om voor een diploma in aanmerking te komen. Wanneer dat, op bijvoorbeeld een enkel kwalificatie-item (als gevolg van een beperking) niet lukt, betekent dit dat er geen diploma wordt verstrekt. In de praktijk blijkt dat werkgevers echter best bereid zijn om aanpassingen aan banen te doen vanwege een bepaalde arbeidshandicap. De beroepen uit de kwalificatiedossiers zijn niet zo rigide als de diplomeringnormen. Nu in regeerakkoord en sociaal akkoord afspraken met werkgevers zijn gemaakt over participatie van arbeidsgehandicapten, zal het maatwerk in de praktijk alleen maar toenemen. Praktijk en theorie sluiten hierop niet aan. Los hiervan ratificeert Nederland in 2014 een VN Verdrag, waarvan de inhoud het bestaan van een zo uitwerkend kwalificatiedossier verbiedt

Bovenstaande knelpunten kunnen ouders met geen mogelijkheid verbinden met de doelstelling van passend onderwijs. We staan aan de vooravond van de invoering en zijn in Nederland druk bezig met de voorbereidingen. Dat lijkt ons een goed moment om deze punten op te lossen. De hiervoor behandelde knelpunten zijn zonder aanzien des persoon of organisatie opgetekend.

Uiteraard zijn er verschillen tussen de instellingen. Maar die verschillen zijn niet transparant voor ouders. Is dit straks met passend onderwijs inzichtelijk? ROC's krijgen geen zorgplicht onderling. Wat levert passend onderwijs dan ouders met kinderen met een (leer)handicap op? Waaruit bestaat hun versterkte positie?

Namens vele ouders waaronder

Jan Steenhuis, Henk Santing, Wima Roose, Jeroen Veltheer, Yvonne Zondervan, Karen van Santen, Sila Fokke

Het belang van aandacht voor deze notitie wordt onderschreven door:

Ouderplatform HAVOplus	Oudervereniging passend onderwijs Fryslân
Ouderplatform Midden-Brabant	Samen=Wijs
NVA-onderwijsgroep	Ouders & Onderwijs Twente
UW ouderplatform	Platform verontruste ouders
Boxschool	Westerwijs
Stichting Volgbaar Onderwijs	MiTastimabo
NVA Drenthe	